

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСПОРТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова Вченої ради

/М.Ф. Дмитриченко/

(Протокол від 30 червня 2021 р. № 7)

КИЇВ, НТУ 2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти (надалі – Положення) Національного транспортного університету (надалі – Університету) розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031рр.» Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародних стандартів якості ISO серії 9000.

1.2. Практика здобувачів Університету є невід'ємною складовою підготовки за освітніми програмами. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною освітньою програмою.

1.3. Метою практики є формування та розвиток професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі майбутньої спеціальності.

1.4. Види та обсяги практик визначаються освітньою програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу, індивідуальному навчальному плані здобувача.

1.5. Зміст практики визначається її програмою.

1.6. Місцем проведення практики можуть бути сучасні підприємства дорожньо-транспортної галузі України, а також провідні підприємства за її межами.

1.7. Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора.

1.8. За згодою сторін практика може проводитися в онлайн-режимі. Організація і порядок проведення практики в онлайн-режимі передбачаються в Угоді на проведення онлайн-практики, яка укладається між Університетом і базою практики.

2. ВИДИ І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. Залежно від напрямів підготовки, конкретної спеціальності здобувачів вищої освіти практика може бути:

- *навчальна* (екскурсійно-оглядова, ознайомча, обмірювальна, геодезична, ландшафтно-екологічна, загально-екологічна, навчально-біонічна, навчально-виробнича експлуатаційна, навчально-виробнича конструкторська тощо), під час якої особа, що навчається, під постійним керівництвом викладача у складі групи або індивідуально вирішує навчальні завдання. Завданням навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою фаху чи отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін;

- *виробнича* (педагогічна, експлуатаційна, проектно-конструкторська,

економічна, юридична, перекладацька тощо), під час якої студент повністю або частково виконує функціональні обов'язки працівника відповідного фаху та рівня та вирішує реальні завдання. Структура виробничої практики залежить від змісту практичного навчання та має забезпечити виконання основних професійних функцій тих посад, на які може претендувати студент після здобуття відповідного освітнього ступеня;

- *технологічна*, метою якої є реалізація та відпрацювання здобутих умінь та вдосконалення навичок виконання фахових завдань у самостійній практичній діяльності на різних етапах технологічного процесу в конкретній галузі згідно спеціальності;

- *науково-дослідницька* – як правило проводиться на другому (магістерському) рівні вищої освіти і повинна передбачити проведення наукових досліджень з проблем відповідної галузі з метою набуття здобувачами вищої освіти компетентностей інноваційного характеру, навичок науково-дослідної, науково-педагогічної або управлінської діяльності;

- *асистентська* – для магістрів, які навчаються за освітньо-науковою програмою підготовки (якщо така визначена в освітньо-науковій програмі). Основною метою асистентської практики є поглиблення і закріплення знань здобувачів магістерського рівня з питань організації і форм здійснення навчально-виховного процесу, їх наукового та навчально-методичного забезпечення; формування вмінь і навичок опрацювання активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін фахового напрямку; формування вміння вирішувати конкретні методичні завдання згідно умов педагогічного процесу; розвиток педагогічних компетенцій, умінь і навичок виховної роботи зі здобувачами вищої освіти ЗВО;

- *передкваліфікаційна, переддипломна, передатестаційна* (за темою кваліфікаційної роботи) – є завершальним етапом навчання на певному освітньому рівні, передуює виконанню здобувачами вищої освіти кваліфікаційних робіт і передбачає узагальнення й удосконалення здобутих студентами знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом з метою їх підготовки до самостійної трудової діяльності, а також збір матеріалів для виконання кваліфікаційних робіт;

- *фахова практика* - це вид практичної підготовки здобувачів вищої освіти, який спрямований на самостійне дослідження реальної документації та технологічного процесу на базах практики, являється складовою частиною навчального процесу і передуює кваліфікаційному іспиту (або єдиному державному кваліфікаційному іспиту) чи кваліфікаційній роботі (залежно від освітньої програми та навчального плану (року набору) підготовки здобувачів вищої освіти);

- педагогічна (викладацька) – для здобувачів вищої освіти, в стандартах вищої освіти спеціальностей яких визначено такий вид практики. Основною метою педагогічної практики є вироблення і закріплення педагогічних навичок, вдосконалення знань, необхідних для роботи у вищих навчальних закладах, формування вмінь застосувати їх у навчально-виховному процесі під час виконання функцій викладача.

2.2. Перелік видів практик конкретної Освітньої програми, їх зміст, форми, тривалість, терміни проведення визначено в описі Освітньої програми та навчальних планах.

2.3. Зміст практик визначається її програмою, яка розробляється згідно цього Положення, відповідної освітньої програми, навчального плану, графіку навчального процесу. Зміст практики не повинен суперечити рішенням Вченої ради університету та наказам ректора щодо проведення практики здобувачів вищої освіти.

3. БАЗИ ПРАКТИКИ

3.1. Практичну підготовку здобувачів освіти проводять із врахуванням компетентнісного підходу на базах практики Університету, в органах державної влади, у наукових установах, на підприємствах, в організаціях, у закладах освіти та культури України та інших країн, які забезпечують виконання програми для відповідних рівнях вищої освіти.

При наявності державних, регіональних замовлень на підготовку фахівців перелік баз практики Університету надають установи та організації, які формували ці замовлення. При підготовці фахівців за цільовими договорами (контрактами) з підприємствами (організаціями, установами) – бази практики передбачаються у цих договорах.

Навчальна практика може проводитися у навчальних, навчально-виробничих майстернях, навчально-дослідних ділянках, навчально-практичних центрах та інших допоміжних об'єктах Університету, або на філіях кафедр на виробництві.

3.2. Визначення баз практики здійснюється керівниками практики на кафедрах на основі прямих договорів із підприємствами (організаціями, установами) незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

3.3. Здобувачі можуть самостійно, за погодженням з керівником практики, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

3.4. Для студентів-іноземців бази практики передбачаються у відповідному договорі (контракті) щодо підготовки фахівців і можуть бути розташовані як на території країн-замовників, так і в межах України.

Здобувачі-іноземці виконують програму практики, отримують індивідуальні завдання, подають необхідну звітну документацію в порядку, встановленому кафедрою. При проходженні практики в межах України здобувачі-іноземці додержуються даного Положення.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

4.1. Загальне керівництво організацією практики та контроль за її проведенням здійснює проректор з навчальної роботи.

Загальне навчально-методичне керівництво практикою здійснює навчально-методичне управління.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують відповідні кафедри.

4.2. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка програм практики здобувачів, підготовка яких здійснюється за різними освітніми програмами;
- визначення баз практики;
- розподіл здобувачів за базами практики;
- укладання договорів про проведення практики між Університетом та підприємством, організацією, установою (Додаток А);
- призначення керівників практики;
- складання тематики індивідуальних завдань на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

4.3. Основним організаційно-методичним документом, що регламентує діяльність здобувачів є програма практики. Програми практики для здобувачів вищої освіти відповідної освітньої програми розробляються кафедрою, погоджуються науково-методичною комісією спеціальності, радою факультету та науково-методичною радою Університету.

4.4. Програми практики повинні відповідати вимогам стандартів вищої освіти, урахувати специфіку спеціальності та відображати останні досягнення науки і виробництва. Програми практики повинні переглядатися та доопрацьовуватися не рідше ніж один раз на два роки. Розробка та видання програм практики для нових (або оновлених) освітніх програм здійснюються не пізніше ніж за семестр до її початку.

4.5. Програма практики з кожного окремого виду практики освітньої програми повинна включати:

- цілі, завдання і зміст конкретного виду практики, план (порядок) її проходження;
- програмні компетентності та результати навчання;
- вимоги до бази практики;
- термін проходження практики;
- індивідуальні завдання;
- перелік та вимоги до документів, які готує здобувач вищої освіти під час практики і подає на кафедру після закінчення, а також їх зразки;

- перелік документів, що регламентують направлення здобувачів вищої освіти на практику;
- обов'язки здобувачів вищої освіти на практиці;
- обов'язки керівників практик від кафедр і баз практики;
- правила техніки безпеки;
- форми та методи контролю
- критерії оцінювання;
- рекомендовану літературу.

Крім того, розділи програми практики можуть включати методичні вказівки (рекомендації) щодо проходження практики, інформацію про екскурсії під час проведення практики та інші заходи, що сприяють закріпленню знань здобувачів, отриманих під час навчання.

4.6. Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається кожному здобувачу. Зміст індивідуального завдання повинен урахувати конкретні умови та можливості підприємства (організації, установи), відповідати потребам виробництва і одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу. Крім того, індивідуальне завдання повинно відповідати компетентностям і теоретичній підготовці здобувачів.

4.7. Підприємства (організації, установи), які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структур, що відповідають спеціальностям, за якими здійснюється підготовка фахівців в Університеті;
- можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів;
- можливість надання здобувачам на час практики робочих місць;
- надання здобувачам права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
- можливість наступного працевлаштування випускників Університету.

4.8. На початку практики здобувачі повинні пройти інструктаж з охорони праці, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства (організації, установи), порядком отримання документації та матеріалів.

При зарахуванні здобувачів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства(організації, установи).

На здобувачів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства(організації, установи).

4.8. Тривалість робочого часу здобувачів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для здобувачів віком від 16 до 18 років - 36 годин на тиждень, від 18 років і старше - не більше 40 годин на тиждень.

4.9. Наказом ректора про проведення практики здобувачів визначається:

- місце та терміни проведення практики;
- склад груп за місцем проведення практики;
- відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами.

4.10. Навчально-методичне управління:

- наприкінці календарного року за заявками укладає договори з підприємствами (організаціями, установами), які визначені як бази практики, на наступний календарний рік;
- уточнює з базами практики умови проведення практики;
- надає кафедрам інформацію щодо наявності місць практики згідно з укладеними договорами;
- здійснює контроль за проведенням практики, аналізує та узагальнює її результати;
- забезпечує кафедри необхідною нормативною документацією з питань практики;
- здійснює контроль за проведенням практики;
- аналізує звіти кафедр за результатами практики та готує підсумковий аналітичний звіт.

4.11. Відповідальним за організацію і проведення практики на факультеті є декан (в центрах – директор центру, у аспірантів – завідувач відділу аспірантури і докторантури), який:

- здійснює керівництво навчально-методичним забезпеченням практики на факультеті / центрі;
- інформує здобувачів про місце, строки проведення практики та форми звітування;
- здійснює контроль за організацією та проведенням практики кафедрами, виконанням програми практики, своєчасним складанням заліків і звітної документації за підсумками практики;
- заслуховує звіти кафедр про проведення практики на раді факультету / науково-методичній раді центру.

4.12. Безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою здобувачів забезпечують відповідні кафедри, які здійснюють наступні заходи:

- розробляють програму практики та здійснюють періодичний її перегляд;
- визначають бази практик; узгоджують з ними кількість здобувачів, що приймаються на практику; складають договір, який подають до навчально-методичного управління;
- призначають керівників практики та забезпечують за можливості контроль за проведенням практики на місцях;
- не пізніше ніж за місяць до початку практики формують наказ про практику;

- розробляють тематику індивідуальних завдань на період проведення практики;
- організовують проведення зборів здобувачів з питань практики за участю керівників практики;
- проводять інструктаж з техніки безпеки зі здобувачами з обов'язковим записом у журнал інструктажів;
- здійснюють керівництво і контроль за проведенням практики;
- повідомляють здобувачів про систему звітності з практики, яка затверджена кафедрою;
- обговорюють підсумки та аналізують виконання програм практики на засіданнях кафедри;
- подають до деканатів, навчально-методичного управління звіти про проведення практики з пропозиціями щодо удосконалення її організації.

4.13. Відповідальний керівник за організацію практики від Університету:

- контролює готовність баз практики;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом здобувачів на практику: інструктаж про порядок проходження практики, надання здобувачам-практикантам необхідних документів (договір, програми, календарний план, індивідуальне завдання, теми кваліфікаційної роботи, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);
- відслідковує своєчасне прибуття здобувачів до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- у складі комісії приймає заліки з практики.

4.14. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів на проведення практики.

Керівник практики від підприємства:

- несе особисту відповідальність за проведення практики;
- організовує практику згідно з програмами практики;
- визначає місця практики, забезпечує найбільшу ефективність її проходження;
- організовує ознайомлення здобувачів з правилами охорони праці;
- забезпечує виконання погоджених з навчальним планом графіків проходження практики по структурних підрозділах підприємства;

- надає здобувачам-практикантам можливість користуватись наявною літературою, необхідною документацією;

- забезпечується і контролює дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку;

- створює необхідні умови для засвоєння практикантами нової техніки, передової технології, сучасних методів організації праці;

- контролює виконання Кодексу законів про працю України тощо.

4.15. За згодою сторін договором може бути передбачено умови тимчасового зарахування здобувачів-практикантів на штатні вакантні посади у тому разі, якщо здійснювані на них посадові обов'язки відповідають вимогам програми практики. При цьому не менше 50 відсотків часу має бути відведено на загально-професійну підготовку за програмою практики.

4.16. Здобувачі Університету при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики по кафедрі договір, методичні матеріали та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- пройти інструктаж з техніки безпеки в Університеті;

- своєчасно прибути на базу практики;

- пройти інструктаж з техніки безпеки на базі практики, вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, в тому числі техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

4.17. Здобувачі заочної форми навчання в Університеті, яким згідно пункту 10 статті 15 Закону України "Про відпустки" (504/96-ВР) оплачувані відпустки надаються тільки на період настановних занять, виконання лабораторних / практичних робіт, складання заліків та іспитів, та які, як правило, працюють за обраним фахом та/або мають відповідний досвід практичної роботи, рішенням науково-методичної ради можуть звільнитися від проходження фахових практик (навчальних, виробничих, технологічних), за винятком передкваліфікаційної (переддипломної або науково-дослідницької) практики.

5. МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИКИ

5.1. Витрати на практику здобувачів Університету входять складовою частиною в загальні витрати на підготовку фахівців.

5.2. Норма часу на проведення захисту звіту за практику встановлюється навчально-методичним управлінням згідно чинного законодавства, положень Університету та рішень науково-методичної ради.

5.3. Під час практики у період роботи на робочих місцях і посадах з виплатою заробітної плати за здобувачами зберігається право на одержання стипендії за результатами семестрового контролю.

5.4. Проїзд до баз практики і назад міським і приміським транспортом сплачується здобувачами за свій рахунок, згідно їх заяв.

5.5. Обсяги часу на керівництво практикою не повинні перевищувати обсяги часу, передбачені навчальним планом.

5.6. Робочий час керівника практики від кафедри враховується як педагогічне навантаження, що заплановане йому на керівництво практикою на навчальний рік.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

6.1. Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Встановленою Університетом формою звітності здобувача за практику є подання на відповідну кафедру письмового звіту. Письмовий звіт подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Звіт має містити: печатку підприємства та підпис керівника практики від підприємства на титульному аркуші, відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаної літератури. Програмою практики можуть бути передбачена розробка і інших розділів окрім вищезазначених. Звіт з практики оформлюється за вимогами, що визначені у програмі практики.

6.2. Звіт з практики захищається здобувачем перед комісією, яка призначається завідувачем відповідної кафедри. До складу комісії входять керівник практики від кафедри, викладачі та керівник від бази практики.

Комісія приймає диференційований залік у здобувачів на кафедри в останні дні її проходження або на протязі 10 діб наступного семестру.

6.3. Здобувач, який не виконав програму практики без поважних причини, відраховується з закладу вищої освіти.

Якщо програма практики не виконана здобувачем з поважної причини, то надається можливість здобувачу пройти практику повторно за визначеним терміном. Можливість повторного проходження практики надається здобувачу, який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку.

6.4. Результат заліку з практики вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку та індивідуальний план за підписом голови комісії і враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

6.5. Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на вчених радах факультетів (центрів), університету не менше одного разу протягом навчального року.

Додаток А

Приклад форми Договору на проведення практики студентів Національного транспортного університету

ДОГОВІР №_

на проведення практики здобувачів
Національного транспортного університету

Ми, що нижче підписалися, з одного боку, Національний транспортний університет (надалі заклад вищої освіти),

в особі проректора _____

діючого на підставі Статуту НТУ і, з іншого боку, _____

(назва підприємства, організації, установи)

(надалі - база практики), в особі _____
(посада, прізвище, ініціали)

діючого на підставі _____
(статут підприємства, розпорядження, доручення)

уклали між собою договір:

1. База практики зобов'язується:

1.1 Прийняти студентів на практику згідно з календарним планом:

№ №	Прізвище студента, назва спеціальності	Курс	Вид практики	Кількість студентів	Термін практики	
					початок	кінець

- 1.2 Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.
- 1.3 Створити необхідні умови для виконання здобувачами програми практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.
- 1.4 Забезпечити здобувачів умови безпечної праці на конкретному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі безпеки праці: вступний та первинний на робочому місці. У разі потреби навчити здобувачів-практикантів безпечних методів праці.
- 1.5 Забезпечити облік виходів на роботу здобувачів-практикантів. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад вищої освіти.
- 1.6 Після закінчення практики дати характеристику на кожного здобувача-практиканта, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту.
2. Національний транспортний університет зобов'язується:
- 2.1 До початку практики надати базі практики для погодження програму та список здобувачів, яких направляють на практику.
- 2.2 Призначити керівниками практики кваліфікованих викладачів.
- 2.3 Брати участь у розслідуванні комісією бази практики нещасних випадків, що сталися з здобувачами.
- 2.4 Додаткові умови.
3. Відповідальність сторін за невиконання договору.
- 3.1 Сторони відповідають за невиконання покладених на них обов'язків щодо організації та проведення практики згідно з законодавством про працю в Україні.
- 3.2 Всі суперечки, що виникають між сторонами за договором, вирішуються в установленому порядку.
- 3.3 Договір набуває сили після його підписання і діє до кінця практики згідно з календарним планом.
- 3.4 Договір складений у двох примірниках - по одному базі практики і навчальному закладу.
- 3.5 Юридичні адреси сторін:

<p>Заклад вищої освіти Національний транспортний університет 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1</p>	<p>Бази практики _____ (назва підприємства, організації, установи) _____ (адреса)</p>
<p>_____ (підпис, печатка)</p>	<p>_____ (підпис, печатка)</p>
<p>„_____” _____ 20__ р.</p>	<p>„_____” _____ 20__ р.</p>

Додаток Б

Ректору Національного
транспортного університету
проф. Дмитриченку М.Ф.

студента гр. _____

_____

_____

(ПІБ)

Заява

Прошу Вас направити мене для проходження _____
практики на підприємство _____

(назва підприємства)

за місцем мого постійного проживання, без оплати проїзду до місця практики
та добових витрат на час проходження практики.

Дата

(підпис)